

Marko Kilpi kok ym.

Lakialoite laeiksi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Muistisairaahan henkilön määrittäminen elektroniseen valvontaan, jos on olemassa välitön vaara, että henkilö voi muistisairaudesta vuoksi saattaa itsensä alttiiksi vakavalle terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvalle vaaralle.

PERUSTELUT

Kotoaan ja hoitolaitoksista katoavat muistisairaat työllistävät viranomaisia ja aiheuttavat huolta omaisille ja hoitajille. Vuonna 2023 joulukuun puoliväliin mennessä muistisairauksiin liittyviä katoamisia oli ilmoitettu poliisille 3 810 kappaletta eli keskimäärin lähes yksitoista päivässä. Tilastotieto perustuu hätäkeskuksissa tehtävään luokitteluun. Kun kadonneesta tulee tieto hätäkeskukseen, se sijoittaa tehtävän sille kuuluvaan tehtävälajiin ja välittää tehtävän poliisille. Muistisairaat ovat luokassa "muistamaton tms.". Kun vanhus katoaa, todennäköisyys hänen löytämisekseen hengissä on jo kahden vuorokauden jälkeen pieni. Poliisin tilastoissa eivät näy ne tapaukset, joissa omaiset, naapurit tai hoitajat ovat löytäneet eksyneen omin neuvoin. Niiden tapausten määrää ei tiedä kukaan.

Elektroninen valvonta lisää muistisairaahan elämänlaatua ja turvallisuutta — ilman valvontaa omasta kodista tulee vankila. Tämä on merkittävä asia, kun tilannetta tarkastellaan itsemääräämisoikeuden näkökulmasta. Elektroninen valvonta käytännössä lisää itsemääräämisoikeutta. Tällä hetkellä on jo käytössä elektronisia apuvälineitä, joista on hyviä kokemuksia: esim. Kuopiossa muistisairaille on käytössä GPS-ranneke, johon voi soittaa ja jolla voidaan soittaa kotihoidon hälytyskeskukseen. Näin lisätään muistisairaahan turvallisuutta, vähennetään omaisten huolta ja säästetään poliisien niukkoja resursseja. Elektronisesta valvonnasta Kuopiossa on saatu hyviä tuloksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) uusi 9 a § seuraavasti:

9 a §

Itsemääräämisoikeuden rajoittaminen turvaavalla valvonnalla

Sosiaalihuollon asiakkaana oleva muistisairas henkilö voidaan määrätä elektroniseen valvontaan, jos on olemassa välitön vaara, että asiakas voi muistisairaudesta vuoksi saattaa itsensä alttiiksi vakavalle terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvalle vaaralle. Valvonnassa olevan henkilön sijaintipaikan tulee olla sosiaalihuollosta vastaavan yksikön sekä poliisin saatavilla viivytyksettä.

Asiakkaan valvontaan määrittämisestä koskevan päätöksen tekee asiakkaan palveluista vastaava henkilö yhdessä palveluista vastaavan henkilön lähiesimiehen kanssa. Valvontaan määrittämisestä koskevaa päätöstä tehtäessä on pyydettävä lääketieteellinen arvio asiakkaan hoidosta vastaavalta lääkäriltä. Valvontaan määrittämisen edellytyksenä on, että asiakkaan suojaaminen 1 momentissa tarkoitettulta vaaralta ei ole mahdollista vähemmän rajoittavalla keinolla. Päätöksestä voi valittaa henkilön kotikunnan mukaiselle hallinto-oikeudelle siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lakiin potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) uusi 6 a § seuraavasti:

Lakialoite LA 6/2024 vp

6 a §

Itsemääräämisoikeuden rajoittaminen turvaavalla valvonnalla

Potilaana oleva muistisairas henkilö voidaan määrätä elektroniseen valvontaan, jos on olemassa välitön vaara, että potilas voi muistisairauden vuoksi saattaa itsensä alttiiksi vakavalle terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvalle vaaralle. Valvonnassa olevan henkilön sijaintipaikan tulee olla terveydenhuollon toimintayksikön sekä poliisin saatavilla viivytyksettä.

Potilaan valvontaan määrittämisestä koskevan päätöksen tekee potilaan hoidosta vastaava lääkäri yhdessä toisen saman yksikön lääkärin kanssa. Valvontaan määrittämisen edellytyksenä on, että potilaan suojaaminen 1 momentissa tarkoitettua vaaralta ei ole mahdollista vähemmän rajoittavalla keinolla. Päätöksestä voi valittaa henkilön kotikunnan mukaiselle hallinto-oikeudelle siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 4.3.2024

Marko Kilpi kok
Pauli Aalto-Setälä kok
Heikki Autto kok
Anne Rintamäki ps
Tomi Immonen ps
Merja Kyllönen vas